

INFORMACJA DLA UCZNIÓW I RODZICÓW (Kryteria ogólne)

I. WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH OCEN ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH Z GEOGRAFII W KLASIE I, II, III GIMNAZJUM

OCENA NIEDOSTATECZNA – uczeń ma bardzo duże braki w zakresie podstawowej wiedzy. Nie rozumie podstawowych poleceń. Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi odtworzyć fragmentarycznej wiedzy. Wykazuje brak systematyczności i chęci do nauki.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA – uczeń ma bardzo duże braki wiedzy. Rzadko przejawia aktywność na lekcjach, wykazuje jednak chęci do współpracy i odpowiednio motywowany potrafi przy pomocy nauczyciela wykonać proste polecenia.

OCENA DOSTATECZNA – wiedza ucznia obejmuje podstawowe wiadomości i umiejętności. Przy pomocy nauczyciela jest on w stanie zrozumieć najważniejsze zagadnienia. Nie potrafi łączyć zagadnień geograficznych w logiczne ciągi i dokonywać ujęć problemowych, podejmuje próby wykonywania zadań, przejawia aktywność na lekcjach.

OCENA DOBRA – uczeń w zakresie wiedzy ma niewielkie braki. Inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania. Potrafi dostrzec zależności przyczynowo – skutkowe. Wykazuje się aktywnością na lekcjach.

OCENA BARDZO DOBRA – uczeń w stopniu wyczerpującym opanował materiał podstawy programowej. Samodzielnie potrafi interpretować zjawiska i procesy geograficzne. Wykorzystuje różne źródła informacji oraz wiedzę z różnych dziedzin nauki. Chętnie podejmuje się prac dodatkowych.

OCENA CELUJĄCA – uczeń w zakresie posiadanej wiedzy wykracza poza podstawę programową. Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienie i zainteresowania. Posiada wiedzę zaczerpniętą z różnych źródeł informacji i osiąga sukcesy w olimpiadach i konkursach geograficznych.

II SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

➤ Stosuje się następujące formy sprawdzania.

- Odpowiedź ustna – obejmuje do 3 ostatnich tematów lekcyjnych, sprawdzając systematyczność pracy ucznia i niewymagającą wcześniejszego zapowiadania. W przypadku podsumowania działu przy odpowiedzi obowiązuje materiał z całego działu.

- Kartkówka – odpowiedź pisemna obejmująca do 3 ostatnich tematów lekcyjnych, sprawdzająca systematyczność pracy ucznia i nie wymaga zapowiadania. Uczniowie nie obecni na kartkówce piszą ją w najbliższym terminie, lub odpowiadają ustnie z materiału obowiązującego do kartkówki. **Kartkówki nie podlegają poprawie!**

- Sprawdzian – odpowiedź pisemna z określonej wcześniej przez nauczyciela partii materiału, np. działu, zapowiedziana z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.

➤ Termin sprawdzianu nauczyciel wpisuje do dziennika ołówkiem .

➤ Danego dnia może odbyć się jeden sprawdzian.

➤ **Uczeń ma możliwość jednorazowej poprawy oceny niedostatecznej za sprawdzian w formie i terminie ustalonym przez nauczyciela.**

➤ Jeżeli uczeń był nieobecny na sprawdzianie (nieobecność usprawiedliwiona dłuższa niż 3 dni) powinien zgłosić się i go zaliczyć. Termin i formę uzgadnia się z nauczycielem uczącym i w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie od powrotu do szkoły, nie zgłoszenie się ucznia jest równoznaczne z wpisaniem oceny niedostatecznej!

➤ Poprawa oceny niedostatecznej jest dobrowolna, odbywa się poza lekcjami, w ciągu 1 tygodnia od rozdania prac i tylko 1 raz, przy poprawie sprawdzianu punktacja nie ulega zmianie, a otrzymane oceny są wpisywane do dziennika.

➤ W sytuacji kiedy uczeń był nieobecny na sprawdzianie (nieobecność nieusprawiedliwiona lub usprawiedliwiona 1 – 3 dni) nauczyciel ma prawo bez zapowiedzi i w wybranej formie sprawdzić przewidziane sprawdzianem wiadomości i umiejętności ucznia.

➤ Nauczyciel przerywa sprawdzian lub kartkówkę uczniowi lub całej klasie jeżeli stwierdzi, że zachowanie uczniów nie gwarantuje samodzielnej pracy.

➤ Stwierdzenie faktu odpisywania (ściągania) podczas sprawdzianu jest podstawą do wystawienia oceny niedostatecznej. O odpisywaniu nauczyciel może wnioskować na podstawie: odwracania się ucznia w celu popatrzenia na kartkę kolegi lub koleżanki, prób rozmowy, posiadania ściąg, zeszytu przedmiotowego lub zeszytu ćwiczeń, książki, telefonu komórkowego na stoliku, na kolanach lub innych miejscach w zasięgu ręki (z wyjątkiem plecaka/tornistra) podczas pisania sprawdzianu.

➤ Ocena pracy wykonanej przez ucznia

- niewykonanie zadanej przez nauczyciela pracy domowej oraz w czasie lekcji może być podstawą do wystawienia częściowej oceny niedostatecznej.

- przy ocenianiu testów i sprawdzianu stosuje się następującą skalę punktacji i ocen:

0% - 29% pkt – niedostateczny

30% - 49% pkt – dopuszczający

50% - 64% pkt – dostateczny

65% - 70% pkt - +dostateczny

71% - 84% pkt – dobry
85% - 90% pkt - + dobry
91% - 100% pkt – bardzo dobry
91% - 100% + zadanie dodatkowe – celujący

- w przypadku testów matematyczno-przyrodniczych przyjmuje się skalę pięciostopniową bez oceny celującej
- dopuszcza się stosowanie „+” przy ocenie zbliżającej się do górnej granicy podanej skali
- na wniosek ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów) sprawdzony i ocenione prace pisemne, prace kontrolne oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania ucznia jest udostępniona do wglądu uczniowi lub jego rodzicom (oprawnym opiekunom).

➤ Ocena aktywności pracy na lekcji oraz przygotowania do zajęć:

-aktywność na lekcji jest nagradzana znakiem „+”, która jest podliczana na ocenę cyfrową pod koniec miesiąca (5 znaków „+” odpowiada ocenie bardzo dobry, natomiast 4 znaki „+” ocenie dobry)

- znak „+” może być również przyznany za prawidłowo wykonane ćwiczenie zadane na lekcji jak i poprawnie wykonane zadanie domowe

- znakiem „-” uczeń może zostać ukarany za brak ćwiczeń, podręcznika(1 podręcznik na ławkę) lub zadania domowego oraz przyrządów do rysowania

➤ 5 znaków „-” jest równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej.

➤ Znak „+” równoważy znak „-” i odwrotnie.

Klasyfikacja semestralna i końcowo roczna

➤ Oceny dokonuje się na podstawie ocen częściowych, przy czym największą wagę mają oceny z testów i sprawdzianów w drugiej kolejności odpowiedzi i kartkówki, pozostałe oceny mogą wpłynąć na podwyższenie bądź obniżenie oceny

III SPOSOBY INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW

➤ Na pierwszej lekcji geografii nauczyciel zapoznaje uczniów z wymaganiami edukacyjnymi oraz PSO. Dokument PSO oraz plan wynikowy udostępniony jest wszystkim uczniom w bibliotece, na stronie internetowej szkoły (www.zsmordarka.pl) oraz u nauczyciela uczącego.

- Oceny są jawne zgodne z opracowanymi kryteriami.

- Nauczyciel wpisuje oceny do zeszytu przedmiotowego oraz dziennika

- Na początku roku szkolnego nauczyciel informuje rodziców o wymaganiach edukacyjnych oraz kryteriach oceniania z geografii.

➤ Informacje o osiągnięciach ucznia nauczyciel przekazuje przez:

- wpis do zeszytu przedmiotowego

- na zebraniach wywiadowczych

- ustnie w kontaktach indywidualnych

- telefonicznie w szczególnych przypadkach (zagrożenia oceną niedostateczną)

➤ Na wniosek ucznia lub jego rodziców/ prawnych opiekunów nauczyciel uzasadnia ustnie ustaloną ocenę.

IV. WARUNKI I TRYB UZYSKIWANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ

➤ W przypadku gdy przewidywana ocena roczna z geografii w opinii ucznia lub jego rodzica jest zaniżona, uczeń ten lub jego rodzic/prawny opiekun może zwrócić się do dyrektora z pisemną uzasadnioną prośbą o umożliwienie uczniowi poprawy przewidywanej oceny.

➤ Uczeń lub jego rodzice/prawni opiekunowie mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna z przedmiotu została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalenia tej oceny. Zastrzeżenia mogą być zgłoszone w terminie do 7 dni po zakończeniu zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

➤ W przypadku, gdy przewidywana ocena z geografii nie została wystawiona zgodnie z kryteriami oceniania nauczyciel

Ustala termin i sposób sprawdzenia wiadomości ucznia (odpowiedź lub praca pisemna). Sprawdzenia wiadomości zgodnie z kryteriami wymagań dokonuje nauczyciel przedmiotu w obecności dyrektora szkoły.

V. INNE USTALENIA

- Uczeń zobowiązany jest do prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym na każdej lekcji wpisuje się jej temat i notatki oraz zeszytu ćwiczeń, w którym obowiązkowo powinny znajdować się ćwiczenia wykonywane na lekcji oraz prace domowe.
- Brak zeszytu w sytuacji zadanej pracy domowej jest równoznaczny z uzyskaniem oceny niedostatecznej (możliwy jest brak zeszytu ćwiczeń wraz z zadaniem raz w semestrze)
- Uczeń zobowiązany jest również posiadać podręcznik (jeden na ławkę), atlas geograficzny, przybory do pisania i rysowania. Brak w/w jest równoznaczny z nieprzygotowaniem ucznia do zajęć.
- Uczeń ma prawo do nieprzygotowania się do odpowiedzi ustnej raz w semestrze (nieprzygotowanie zgłasza przed lekcją)

Geografia- wymagania programowe na poszczególne oceny w kl. III gimnazjum

Rozdział	Temat lekcji	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Środowisko przyrodnicze	Położenie, granice i obszar Polski. Podział administracyjny	Uczeń: - wymienia cechy położenia Polski - wymienia zalety położenia Polski - wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską i wskazuje te państwa na mapie ogólnogeograficznej - opisuje podział administracyjny Polski - wymienia nazwy województw oraz ich stolic i wskazuje je na mapie administracyjnej Polski	Uczeń: - charakteryzuje na podstawie mapy położenie Polski na świecie i w Europie - wymienia nazwy skrajnych punktów Polski i wskazuje je na mapie - opisuje przebieg granicy lądowej Polski na mapie ogólnogeograficznej - opisuje granicę morską na mapie ogólnogeograficznej - wyjaśnia znaczenie terminów: „powiat grodzki”, „powiat ziemski”, „województwo”, „prezydent miasta”, „burmistrz”, „starosta”, „wójt”	Uczeń: - opisuje położenie fizycznogeograficzne, polityczne i matematyczne Polski, korzystając z mapy Polski oraz Europy - określa współrzędne geograficzne skrajnych punktów Polski - opisuje zasięg wód terytorialnych na mapie Polski	Uczeń: - oblicza rozciągłość równoleżnikową i południkową Polski - oblicza różnice czasu słonecznego między skrajnymi punktami Polski - wykazuje korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski w środkowej Europie	Uczeń: analizuje znaczenie podziału administracyjnego
	Dzieje geologiczne obszaru Polski	- wymienia nazwy głównych jednostek tektonicznych Europy i Polski oraz wskazuje je na mapie - wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze - wymienia nazwy górotworów kaledońskich, hercyńskich i alpejskich oraz wskazuje te górotwory na mapie Polski	- opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne, które miały miejsce na terenie Polski - opisuje proces powstawania węgla kamiennego	- charakteryzuje główne jednostki tektoniczne Polski - rozpoznaje rodzaje węgla i charakteryzuje warunki, w których one powstawały	wykazuje związki między budową geologiczną a wydarzeniami z przeszłości geologicznej	opisuje wpływ zmieniającego się w przeszłości klimatu oraz poziomu mórz na współczesną budowę geologiczną Polski
	Złodowacenia na obszarze Polski	- wymienia nazwy złodowaceń i wskazuje ich zasięg na mapie Polski - wymienia nazwy form	- rozdziela cechy krajobrazu młodoglacjalnego i staroglacjalnego - rozpoznaje formy	- opisuje warunki powstania form polodowcowych - wyjaśnia genezę form polodowcowych	analizuje i porównuje cechy krajobrazu staroglacjalnego i młodoglacjalnego	wykazuje wpływ złodowaceń na krajobraz górski

		polodowcowych	polodowcowe na schematach i wskazuje na mapie Polski obszary ich występowania • rozpoznaje górskie formy polodowcowe na schematach			
	Skąły i surowce mineralne	- wymienia nazwy skał występujących w Polsce - klasyfikuje surowce mineralne ze względu na ich gospodarcze wykorzystanie - wymienia nazwy skał i surowców mineralnych występujących w regionie swojego zamieszkania	- rozpoznaje na podstawie zdjęć i okazów główne rodzaje skał występujących w jego regionie i w Polsce - wskazuje na mapie Polski obszary występowania surowców mineralnych - wykazuje znaczenie gospodarcze surowców mineralnych	- klasyfikuje skały występujące w Polsce ze względu na ich pochodzenie - opisuje rozmieszczenie skał powierzchniowych na podstawie mapy - opisuje na podstawie mapy występowanie surowców mineralnych w Polsce	- opisuje na podstawie danych statystycznych zasoby surowców mineralnych w Polsce - analizuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze	wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem surowców mineralnych
	Ukształtowanie powierzchni	- wymienia czynniki wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski - wymienia cechy rzeźby powierzchni Polski - wymienia nazwę i wskazuje na mapie najwyżej i najniżej położony punkt Polski - rozdziela przedstawione na ilustracjach formy ukształtowania powierzchni	- opisuje na podstawie krzywej hipsograficznej udział terenów nizinnych, wyżennych i górskich w Polsce - wymienia pasy ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje je na mapie Polski - wymienia nazwy krain geograficznych w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni i wskazuje je na mapie Polski - odczytuje wysokości bezwzględne na mapie hipsometrycznej	- analizuje krzywą hipsograficzną - wykazuje pasowość ukształtowania powierzchni Polski - charakteryzuje na podstawie mapy hipsometrycznej cechy rzeźby powierzchni Polski - oblicza różnice wysokości bezwzględnej na podstawie mapy hipsometrycznej	- wyjaśnia wpływ przeszłości geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski - porównuje cechy rzeźby terenu poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski	wyjaśnia wpływ współczesnych procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Polski
	Klimat	- wymienia czynniki geograficzne wpływające na klimat Polski - wymienia nazwy mas powietrza napływających nad Polskę - odczytuje informacje przedstawione na klimatogramach - wymienia termiczne pory roku - wymienia nazwy wiatrów lokalnych i podaje miejsca ich występowania	- odczytuje na mapach klimatycznych Polski rozkład temperatury powietrza i opadów atmosferycznych - kreśli klimatogramy na podstawie danych liczbowych - opisuje cechy klimatu przejściowego - opisuje cechy klimatu własnego regionu - odczytuje długość okresu wegetacyjnego na mapie	- wyjaśnia wpływ czynników geograficznych na cechy klimatu Polski - analizuje przebieg izoterm lipca i stycznia na mapach klimatycznych Polski - opisuje pogodę kształtowaną przez poszczególne masy powietrza napływające nad Polskę - wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego i bryzy - charakteryzuje klimat wybranych regionów Polski na podstawie map klimatycznych	- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przestrzennego temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce - wykazuje przejściowość klimatyczną Polski - wykazuje wpływ napływających mas powietrza na kształtowanie się pogody w Polsce - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przestrzennego długości okresu wegetacyjnego	porównuje klimat Polski z klimatem innych państw Europy
	Wody powierzchniowe i	• klasyfikuje wody występujące	• kreśli diagramy ilustrujące	• wykreśla działy wodne na	• opisuje reżimy rzek w Polsce	• wykazuje związki między

	podziemne	- w Polsce - wymienia nazwy głównych rzek Polski oraz ich dopływów i wskazuje te rzeki na mapie - porównuje długości głównych rzek - wymienia nazwy wybranych jezior i wskazuje je na mapie Polski - wymienia nazwy wód występujących w jego regionie - klasyfikuje wody podziemne - opisuje wykorzystanie wód podziemnych	- długość rzek - charakteryzuje Wisłę i Odrę - opisuje typ ujścia Wisły - wymienia nazwy głównych kanałów i wskazuje te kanały na mapie - porównuje powierzchnie i głębokości wybranych jezior - wskazuje na mapie Polski obszary występowania wód mineralnych	- mapie konturowej - wyjaśnia genezę mis jeziornych występujących w Polsce - wyjaśnia genezę bagien na terenie Polski - analizuje głębokość i kształt wybranych jezior - ocenia stopień i sposoby wykorzystania wód podziemnych - opisuje rozmieszczenie rejonów eksploatacji oraz wykorzystanie wód mineralnych	- uzasadnia asymetrię dorzeczy i wyjaśnia przyczyny jej powstania - ocenia stopień wykorzystania wód powierzchniowych i podziemnych w Polsce	budowę geologiczną, rzeźbą powierzchni, klimatem a warunkami wodnymi
	Morze Bałtyckie	- wskazuje na mapie największe zatoki, wyspy, cieśniny i głębie Morza Bałtyckiego - wymienia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy geograficzne Morza Bałtyckiego - przedstawia właściwości fizyczne wód Bałtyku - omawia znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego	- opisuje położenie Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej - opisuje linię brzegową Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia nazwy rodzajów wybrzeży i wskazuje na mapie miejsca ich występowania - przedstawia przyczyny zanieczyszczenia Bałtyku	- porównuje wielkość i głębokość Bałtyku z wielkością i głębokością innych mórz - porównuje cechy wód Morza Bałtyckiego z cechami wód innych mórz - proponuje sposoby ochrony wód Bałtyku	- wyjaśnia genezy rodzajów wybrzeży Bałtyku - wyjaśnia genezę Mierzei Helskiej - wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia i temperatury wody w Bałtyku	ocenia znaczenie gospodarki morskiej nad Bałtykiem
	Gleby	- wymienia czynniki glebotwórcze - klasyfikuje gleby w Polsce - wymienia nazwy gleb występujących w jego regionie - rozdziela typy gleb ze względu na ich żyzność - wyjaśnia znaczenie gospodarcze gleb	- opisuje za pomocą mapy gleb rozmieszczenie głównych genetycznych typów gleb w Polsce - wymienia przyczyny erozji gleb i sposoby jej zapobiegania - wyjaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin	- charakteryzuje typy genetyczne gleb występujące w Polsce - wyjaśnia cele zabiegów melioracyjnych w Polsce	- ocenia żyzność gleb w Polsce - ocenia wartość użytkową gleb w Polsce	analizuje profile glebowe
	Świat roślin i zwierząt. Ochrona przyrody	- wymienia nazwy formacji roślinnych w Polsce - rozpoznaje typy zbiorowisk roślinnych w Polsce na zdjęciach i w terenie - wymienia nazwy parków narodowych w Polsce i wskazuje je na mapie - rozpoznaje wybrane gatunki roślin i zwierząt przedstawione na zdjęciach - rozdziela formy ochrony	- opisuje rozmieszczenie kompleksów leśnych na podstawie mapy Polski - opisuje funkcje lasów - rozpoznaje i wymienia nazwy gatunków roślin i zwierząt prawnie chronionych w Polsce - opisuje osobliwości wybranych parków narodowych	- charakteryzuje strukturę powierzchniową lasów państwowych według składu gatunkowego - opisuje formy prawnej ochrony przyrody	- wyjaśnia zależności między klimatem a szatą roślinną - ocenia lesistość Polski - uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej roślin i zwierząt - uzasadnia konieczność ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce - wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody	- wykazuje zależność między składem gatunkowym lasów a warunkami klimatycznymi i glebowymi - wymienia polskie organizacje działające na rzecz ochrony przyrody i opisuje ich zadania

		przyrody w Polsce • podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody				
Ludność i urbanizacja	Liczba ludności i jej zmiany	• wskazuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności w Polsce • wymienia nazwy regionów o dodatnim i ujemnym przyroście naturalnym w Polsce • wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce	• opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po 1946 roku • opisuje zmiany przyrostu naturalnego od zakończenia II wojny światowej do 2009 roku • wyjaśnia przyczyny i skutki zmiany modelu polskiej rodziny • wyjaśnia różnicę między społeczeństwem młodym a starym • wyjaśnia znaczenie terminów: „demografia”, „przyrost naturalny”, „przyrost rzeczywisty”	• porównuje na podstawie danych statystycznych liczbę ludności w Polsce z liczbą ludności w innych krajach Europy • omawia przyczyny i skutki spadku przyrostu naturalnego w ostatnich latach • porównuje przyrost naturalny swojego województwa i Polski z przyrostem naturalnym innych krajów Europy • wyjaśnia przyczyny niskiego przyrostu naturalnego we wschodniej Polsce	• analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Polsce • analizuje okresy wyżu i niżu demograficznego w Polsce oraz formułuje wnioski • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce	• prognozuje zmiany liczby ludności w Polsce
	Struktura płci i wieku ludności	• wyjaśnia znaczenie terminu „struktura wiekowa społeczeństwa” • wymienia przyczyny starzenia się społeczeństwa polskiego • opisuje grupy ekonomiczne ludności Polski	• opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę płci i wieku ludności Polski • porównuje na podstawie danych liczbowych długość życia w Polsce z długością życia w innych krajach • wyjaśnia przyczyny wydłużania się średniej długości życia polskiego społeczeństwa	• porównuje piramidy płci i wieku ludności Polski oraz innych krajów oraz formułuje wnioski • analizuje strukturę wiekową polskiego społeczeństwa i porównuje ją ze strukturą wiekową innych krajów • analizuje przyczyny i skutki starzenia się polskiego społeczeństwa	• analizuje piramidę płci i wieku ludności Polski • wyjaśnia przyczyny i skutki starzenia się polskiego społeczeństwa	• wyjaśnia przyczyny feminizacji społeczeństwa na wybranym przykładzie
	Rozmieszczenie ludności	• wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia i wskazuje te obszary na mapie Polski • omawia gęstość zaludnienia w swoim regionie • wymienia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce	• wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” • porównuje średnią gęstość zaludnienia Polski ze średnią gęstością zaludnienia innych krajów • opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce	• charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Polsce • porównuje gęstość zaludnienia Polski z gęstością zaludnienia w innych krajach Europy • wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce • porównuje czynniki decydujące o rozwoju osadnictwa dawniej i obecnie	• charakteryzuje na podstawie map gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie oraz wyjaśnia te różnice, uwzględniając czynniki przyrodnicze, historyczne, społeczno-ekonomiczne • ocenia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce	• analizuje przyczyny i skutki dużej gęstości zaludnienia na Wyżynie Śląskiej
	Migracje	• wyjaśnia znaczenie terminu „migracja” • wyjaśnia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia przyczyny rozwoju terenów podmiejskich	• opisuje wielkość migracji w miastach Polski w latach 1946–2008 na podstawie danych statystycznych • opisuje kierunki migracji wewnętrznych w Polsce	• omawia przyczyny ujemnego salda migracji ze wsi do miast w Polsce • omawia przyczyny ujemnego salda migracji zewnętrznych w Polsce	• ocenia wpływ ruchów migracyjnych na rozmieszczenie ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zewnętrznych z punktu	• oblicza saldo migracji w Polsce • porównuje wielkość migracji zagranicznych w Polsce i w powiecie, w którym mieszka oraz formułuje wnioski

		- wymienia przyczyny emigracji zagranicznej Polaków - wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej - wymienia nazwy krajów zamieszkiwanych przez Polonię i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej	dawnej i współcześnie - opisuje wielkość migracji zewnętrznych w Polsce w latach 1980–2008 - opisuje przyczyny migracji poszczególnych grup ludności w Polsce - wyjaśnia przyczyny wzrostu przyrostu rzeczywistego w Polsce w ostatnich latach	- wyjaśnia przyczyny głównych kierunków współczesnych migracji zewnętrznych Polaków - charakteryzuje wybrane skupiska Polonii na świecie - oblicza przyrost rzeczywisty ludności Polski	widzenia interesów Polski	
	Struktura zatrudnienia. Problemy rynku pracy	- porównuje strukturę zatrudnienia ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo ze strukturą w Polsce - wymienia nazwy województw o najwyższym zatrudnieniu w usługach i wskazuje te województwa na mapie Polski - wymienia przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce - wymienia przyczyny emigracji zarobkowej - wyjaśnia znaczenie terminu „stopa bezrobocia” - wymienia główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i w regionie, w którym mieszka	- opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany struktury zatrudnienia ludności w Polsce w latach 1930–2008 - wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce - ocenia zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w ostatnich latach - ocenia stopę bezrobocia w swoim województwie	- wyjaśnia zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w latach 1930–2008 w Polsce - porównuje strukturę zatrudnienia ludności według sektorów gospodarki w ciągu ostatnich 30 lat - porównuje zatrudnienie według sektorów gospodarki w Polsce i wybranych krajach - analizuje stopę bezrobocia w wybranych województwach i formułuje wnioski - opisuje stopę bezrobocia w zamieszkiwanym województwie i porównuje ją ze stopą bezrobocia w innych województwach	- porównuje strukturę zatrudnienia w swoim województwie oraz innych województwach i formułuje wnioski - omawia przyczyny różnicowania struktury zatrudnienia w wybranych województwach Polski - wykazuje różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie - omawia przyczyny bezrobocia oraz zmiany stopy bezrobocia w Polsce w latach 1990–2009 - proponuje sposoby przeciwdziałania bezrobociu	- oblicza stopę bezrobocia w Polsce - prognozuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce
	Struktura narodowościowa. Społeczności etniczne	- wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe i wskazuje je na mapie Polski - wymienia nazwy mniejszości etnicznych i opisuje rozmieszczenie tych mniejszości na podstawie mapy Polski	- wyjaśnia, dlaczego Polska jest krajem niemal jednolitym narodowościowo - opisuje strukturę narodowościową Polski - wyjaśnia znaczenie terminów: „państwo wielonarodowościowe”, „państwo jednolite narodowościowo”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „społeczność etniczna”	- porównuje liczebność mniejszości narodowych w Polsce przed II wojną światową i obecnie oraz wyjaśnia przyczyny tych zmian - opisuje różnicowanie narodowościowe i etniczne wybranych regionów Polski	- wykazuje różnicowanie struktury narodowościowej Polski sprzed II wojny światowej i obecnie - analizuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce - wyszukuje informacje o dorobku kulturowym wybranych mniejszości etnicznych i narodowych	charakteryzuje dorobek kulturowy wybranych grup etnicznych i mniejszości narodowych
	Urbanizacja	- wymienia cechy miast polskich - wymienia czynniki, które miały wpływ na intensywność urbanizacji w Polsce - odczytuje z danych statystycznych wskaźniki	- opisuje przejawy procesu urbanizacji w Polsce - porównuje rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce oraz zamieszkiwanym regionie - opisuje miasta Polski według	- porównuje proces urbanizacji z lat 70. XX w. z obecnym procesem urbanizacji - porównuje wskaźnik urbanizacji swojego województwa z dowolnie	- ocenia wpływ migracji ludności ze wsi do miast na proces urbanizacji - porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce oraz innych krajach i wymienia	oblicza wskaźnik urbanizacji w wybranych obszarach Polski i interpretuje go

		urbanizacji dla wybranych województw - wymienia nazwy obszarów najbardziej zurbanizowanych w Polsce i wskazuje te obszary na mapie - rozdziela typy aglomeracji w Polsce - wymienia nazwy aglomeracji miejskich i wskazuje je na mapie Polski - wyjaśnia znaczenie terminów: „urbanizacja”, „wskaźnik urbanizacji”, „wieś”, „miasto”, „aglomeracja”	grup wielkościowych - opisuje aglomeracje policentryczne i monocentryczne na podstawie danych statystycznych i map tematycznych - opisuje funkcje miast na wybranych przykładach - opisuje przemiany współczesnych miast w Polsce - wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce - omawia problemy mieszkańców dużych miast	wybranych województw i formułuje wnioski - podaje przyczyny zróżnicowania wskaźnika urbanizacji w wybranych regionach Polski - wykazuje różnice między aglomeracją policentryczną a monocentryczną	przyczyny jego zróżnicowania analizuje i ocenia rozmieszczenie wielkich miast w Polsce na podstawie mapy ogólnogeograficznej	
Rolnictwo i przemysł	Warunki rozwoju rolnictwa	- wyjaśnia znaczenie terminów: „struktura użytkowania ziemi”, „użytki rolne”, „grunty orne” - wymienia nazwy obszarów o najkorzystniejszych warunkach przyrodniczych rozwoju rolnictwa i wskazuje je na mapie Polski - wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa	- wyjaśnia funkcje rolnictwa - opisuje na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce - wymienia główne cechy struktury użytkowania ziemi oraz wielkości i własności gospodarstw rolnych w Polsce na podstawie danych statystycznych - opisuje za pomocą danych statystycznych poziom nawożenia i mechanizacji rolnictwa w Polsce - wyjaśnia wpływ polityki rolnej państwa na poziom rolnictwa w Polsce	- opisuje poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce i porównuje go z poziomami mechanizacji i chemizacji w innych krajach - wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania wielkości gospodarstw rolnych - analizuje skutki rozdrobnienia gospodarstw rolnych	- ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce - ocenia warunki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa - ocenia strukturę użytkowania ziemi w Polsce i porównuje ją ze strukturą innych krajów	porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami województwa, w którym mieszka oraz formułuje wnioski
	Produkcja roślinna	- wyjaśnia znaczenie terminów: „struktura upraw”, „plony”, „zbiory” - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych w Polsce - wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw w Polsce	- wymienia główne cechy struktury zasiewów w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych - wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie Polski - wymienia przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych)	- wyjaśnia znaczenie produkcji roślinnej w wyżywieniu ludności kraju - opisuje strukturę powierzchni zasiewów w Polsce	- wyjaśnia związek między żyznością gleb a rodzajem upraw - uzasadnia zróżnicowanie natężenia upraw roślin w wybranych rejonach	porównuje plony i zbiory wybranych roślin w Polsce i innych krajach na podstawie danych statystycznych oraz formułuje wnioski

Produkcja zwierzęca	• wyjaśnia znaczenie terminów: „hodowla zwierząt”, „pogłowie” • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce • omawia cele hodowli zwierząt • wskazuje przyczyny spadku ilości pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce	• wyróżnia główne cechy struktury hodowli w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych • opisuje pogłowie bydła i trzody chlewnej w Polsce w wybranych latach • wymienia nazwy obszarów hodowli wybranych zwierząt i wskazuje je na mapie Polski • wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia hodowli bydła i trzody chlewnej w Polsce	• wyjaśnia znaczenie produkcji zwierzęcej w żywności kraju • wyjaśnia zróżnicowanie natężenia hodowli wybranych zwierząt gospodarskich w wybranych rejonach • porównuje na podstawie danych liczbowych wydajność hodowli zwierząt w Polsce z wydajnością hodowli w innych krajach	• ocenia strukturę hodowli zwierząt gospodarskich w Polsce • ocenia towarowość polskiego rolnictwa • wyjaśnia przyczyny wysokich kosztów produkcji rolnej	• uzasadnia potrzebę rozwoju gospodarstw ekologicznych w Polsce
Zmiany w polskim przemyśle	• klasyfikuje przemysł na sekcje i działy • opisuje na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu • wymienia najlepiej rozwijające się obecnie w Polsce działy produkcji przemysłowej • wymienia przyczyny przemian gospodarczych, które zaszły w Polsce po 1989 roku	• wyjaśnia znaczenie przemysłu w tworzeniu dóbr materialnych • charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i regionie zamieszkania • opisuje proces restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu • wymienia nazwy okręgów przemysłowych i wskazuje te okręgi na mapie Polski • opisuje czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce	• ocenia znaczenie przemysłu dawniej i obecnie • omawia cele tworzenia specjalnych stref ekonomicznych • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania lokalizacji okręgów przemysłowych • ocenia korzyści i negatywne skutki koncentracji przemysłu • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w regionie swojego zamieszkania	• wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim • ocenia społeczne i gospodarcze korzyści utworzenia specjalnych stref ekonomicznych • uzasadnia potrzebę rozwijania nowoczesnych działów produkcji przemysłowej	• uzasadnia potrzebę restrukturyzacji przemysłu w wybranych okręgach przemysłowych • ocenia gospodarcze korzyści oraz społeczne skutki restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu
Górnictwo	• klasyfikuje surowce mineralne • wymienia nazwy obszarów wydobywania surowców mineralnych i wskazuje te obszary na mapie Polski • odczytuje z danych statystycznych wielkości wydobywania wybranych surowców w Polsce	• kreśli diagramy ilustrujące wielkość wydobywania wybranych surowców • wymienia przyczyny spadku wydobywania węgla kamiennego • określa przyczyny importu niektórych surowców mineralnych	• wyjaśnia znaczenie gospodarcze surowców mineralnych • analizuje strukturę wydobywania surowców mineralnych w Polsce • analizuje diagramy ilustrujące wielkość wydobywania wybranych surowców mineralnych w Polsce	• ocenia na podstawie danych statystycznych zasoby surowców mineralnych w Polsce • porównuje wielkość wydobywania poszczególnych surowców mineralnych w Polsce z wielkością wydobywania tych surowców w innych krajach • wykazuje potrzebę racjonalnego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce	• wykazuje zależności między lokalizacją kopalni w Polsce a lokalizacją zakładów przemysłowych przetwarzających wydobywane surowce

	Energetyka	• klasyfikuje elektrownie • wymienia nazwy źródeł energii • opisuje czynniki lokalizacji wybranych elektrowni • opisuje wady i zalety poszczególnych rodzajów elektrowni	• opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni • wymienia nazwy wybranych elektrowni ciepłych i wodnych oraz wskazuje te elektrownie na mapie Polski • odczytuje z danych statystycznych i diagramów wielkość produkcji energii elektrycznej	• wyjaśnia przyczyny i skutki dominacji energetyki ciepłej • przedstawia i ocenia wpływ energetyki na stan środowiska przyrodniczego	• ocenia strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni • przedstawia na podstawie różnych danych strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce i formułuje wnioski	• wykazuje korzyści z wykorzystywania alternatywnych źródeł energii
Usługi	Podział usług	• klasyfikuje usługi • wyjaśnia znaczenie terminów: „usługi”, „transport”, „komunikacja” • wymienia przykłady działów usług rozwijających się i zanikających • wymienia nazwy usług rozwijających się w jego regionie • wymienia rodzaje usług świadczonych przez komunikację • wymienia czynniki wpływające na rozwój telefonii komórkowej	• opisuje znaczenie usług we współczesnej gospodarce Polski • wyjaśnia szybki rozwój wybranych usług w Polsce i regionie zamieszkania • wyjaśnia znaczenie łączności • opisuje znaczenie telekomunikacji • porównuje liczbę abonentów telefonicznych w Polsce z liczbą abonentów w innych krajach Europy • porównuje liczbę użytkowników internetu w Polsce z liczbą użytkowników Internetu w innych krajach Europy	• wyjaśnia przyczyny i skutki rozwoju usług w Polsce • ocenia dostępność do usług telekomunikacyjnych w Polsce na tle innych krajów • analizuje przyczyny rozwoju telefonii komórkowej w Polsce	• wykazuje znaczenie usług w tworzeniu PKB • ocenia dostęp do internetu w swoim województwie i wybranych województwach • ocenia przyczyny i skutki rozwoju technologii informacyjnej	• wykazuje związki między łącznością a rozwojem gospodarczym
	Transport lądowy	• rozróżnia rodzaje transportu • opisuje strukturę przewozów ładunków transportem kolejowym w Polsce • wymienia przyczyny wzrostu znaczenia transportu samochodowego i przesyłowego w Polsce	• opisuje znaczenie poszczególnych działów transportu lądowego w gospodarce kraju i życiu codziennym • analizuje przewóz ładunków i pasażerów w Polsce według rodzajów transportu • omawia przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej i dróg kołowych w Polsce • uzasadnia konieczność modernizacji transportu lądowego w Polsce • wskazuje na mapie Polski główne szlaki transportu lądowego • wyjaśnia znaczenie terminu „transzyt międzynarodowy”	• wykazuje wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu lądowego • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości sieci dróg kołowych oraz linii kolejowych w Polsce • porównuje gęstość sieci dróg kołowych oraz linii kolejowych w Polsce z gęstością tych sieci w innych krajach • wyjaśnia potrzebę budowy nowoczesnych autostrad	• analizuje jakość sieci transportowej w Polsce • przewiduje skutki gwałtownego rozwoju motoryzacji • wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki	• wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki

	Transport wodny i lotniczy	- wymienia cechy transportu morskiego - opisuje morską flotę transportową w Polsce - wyjaśnia, dlaczego polscy armatorzy rejestrują swoje statki w krajach taniej bandery - wymienia nazwy polskich miast mających swoje lotniska i wskazuje je na mapie - omawia przyczyny wzrostu znaczenia tanich linii lotniczych w Polsce	- wyjaśnia znaczenie transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego w gospodarce kraju - wymienia najważniejsze połączenia promowe z Polski i wskazuje je na mapie - wymienia nazwy głównych szlaków transportu wodnego śródlądowego i wskazuje te szlaki na mapie - omawia znaczenie kanałów śródlądowych w Polsce	- porównuje wielkości przeładunków w polskich portach morskich - wyjaśnia przyczyny niewielkiego znaczenia transportu śródlądowego w Polsce - analizuje wielkość ruchu pasażerskiego w polskich portach lotniczych - analizuje wady i zalety transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego	- wykazuje na przykładach znaczenie transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego w Polsce - analizuje międzynarodowy ruch pasażerski w polskich portach morskich - wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki	porównuje odległości oraz koszty przewozu towarów i pasażerów różnymi środkami transportu w Polsce
	Handel	- wyjaśnia znaczenie terminów: „handel zagraniczny”, „import”, „eksport”, „saldo bilansu handlu zagranicznego” - wyjaśnia znaczenie handlu zagranicznego w życiu codziennym - wymienia nazwy głównych partnerów handlowych Polski - wymienia nazwy towarów eksportowanych z Polski - wymienia nazwy towarów importowanych do Polski	- omawia bilans handlu zagranicznego w Polsce - wyjaśnia przyczyny ujemnego salda bilansu handlu zagranicznego	ocenia znaczenie handlu zagranicznego w rozwoju innych dziedzin gospodarki	analizuje dane liczbowe dotyczące bilansu handlu zagranicznego Polski w ostatnich latach i formułuje wnioski	proponuje sposoby uzyskania przez Polskę dodatniego bilansu handlu zagranicznego
	Turystyka	- wyjaśnia znaczenie terminów: „turystyka”, „walory turystyczne”, „infrastruktura turystyczna” - klasyfikuje turystykę ze względu na cel wyjazdów - wyjaśnia przyczyny wzrostu ruchu turystycznego w Polsce po 1989 roku	- opisuje wpływ turystyki na tworzenie PKB w Polsce - wykazuje na przykładach walory turystyczne Polski - wymienia nazwy regionów oraz ośrodków turystycznych w Polsce o wysokich walorach turystycznych i wskazuje je na mapie - opisuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO	- porównuje wpływy z turystyki w Polsce z wpływami z turystyki w wybranych krajach - porównuje wielkość ruchu turystycznego w Polsce i z wielkością ruchu turystycznego w wybranych krajach Europy w ostatnich latach - opisuje ruch turystyczny w swoim województwie - ocenia walory turystyczne Polski z punktu widzenia zagranicznego turysty - porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych regionów w Polsce	- wykazuje znaczenie rozbudowy infrastruktury turystycznej dla rozwoju turystyki w Polsce - ocenia walory turystyczne wybranych regionów Polski - wyjaśnia znaczenie turystyki krajowej jako źródła dochodu regionu i państwa	uzasadnia potrzebę ochrony walorów turystycznych

Polska w świecie	Miejsce Polski w świecie	• określa wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego Polski • wymienia przykłady współpracy międzynarodowej • wymienia przykłady inwestycji zagranicznych w Polsce • wymienia nazwy największych organizacji międzynarodowych	• wyjaśnia potrzebę współpracy międzynarodowej • ustala na podstawie danych statystycznych poziom rozwoju gospodarczego i społecznego Polski • wymienia nazwy euroregionów i wskazuje euroregiony na mapie Polski • wyjaśnia znaczenie euroregionów	• porównuje PKB w Polsce i innych krajach • analizuje i porównuje dane statystyczne dotyczące produkcji wybranych towarów w Polsce i innych krajach • wyjaśnia korzyści wynikające z inwestycji zagranicznych w Polsce • ocenia znaczenie euroregionów • określa rolę Polski w strukturach międzynarodowych	• ocenia na podstawie wskaźników poziom rozwoju gospodarczego Polski • ocenia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • ocenia skutki integracji Polski z UE i NATO	• charakteryzuje wybrany euroregion
	Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego	• wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego Polski • wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego • wymienia sposoby zmniejszania emisji zanieczyszczeń przemysłowych	• opisuje wpływ przemysłu na stan środowiska • opisuje zagrożenia wynikające ze składowania śmieci i odpadów poprodukcyjnych • opisuje wpływ środków transportu na stan środowiska • uzasadnia konieczność segregacji śmieci oraz oszczędności energii i wody • wymienia skutki przedostawania się odpadów poprodukcyjnych do środowiska • wymienia skutki zanieczyszczania środowiska środkami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie	• ocenia wpływ ścieków komunalnych na stan czystości wód w Polsce • opisuje stan jakości wód Wisły i Odry na podstawie diagramu • wyjaśnia przyczyny i skutki eutrofizacji • opisuje różnicowanie regionalne zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w Polsce	• wykazuje konieczność ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce • proponuje konkretne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego zamieszkiwanym regionie • wyjaśnia proces powstawania kwaśnych opadów	• proponuje sposoby ograniczenia zanieczyszczania środowiska odpadami wytwarzanymi przez człowieka • ocenia skutki społeczne i gospodarcze zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego
Przegląd regionów geograficznych	Pobrzeża	• wymienia nazwy krain geograficznych pobrzeży i wskazuje te krainy na mapie • wymienia nazwy najważniejszych miast pobrzeży i wskazuje te miasta na mapie • wymienia atrakcje turystyczne pobrzeży	• opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy krajobrazu pobrzeży • opisuje klimat pobrzeży na podstawie mapy klimatycznej • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pobrzeży • charakteryzuje wybrane miasta pobrzeży	• wyjaśnia genezę Żuław Wiślanych • wyjaśnia genezę mierzei • porównuje cechy oraz genezę wybrzeża klifowego i płaskiego • ocenia walory turystyczne pobrzeży	• wykazuje wpływ zewnętrznych czynników rzeźbotwórczych na ukształtowanie powierzchni pobrzeży • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki pobrzeży • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	• ocenia możliwości rozwoju gospodarczego pobrzeży
	Pojezierza	• wymienia nazwy krain	• opisuje najważniejsze cechy	• wyjaśnia genezę rzeźby	• wyjaśnia różnicowanie	• ocenia możliwości rozwoju

		geograficznych pojezierzy i wskazuje te krainy na mapie Polski - wyróżnia cechy rzeźby młodoglacjalnej pojezierzy na podstawie schematów i fotografii - wymienia nazwy jezior polodowcowych i wskazuje te jeziora na mapie Polski - wymienia nazwy surowców mineralnych pojezierzy - określa atrakcje turystyczne pojezierzy - wymienia nazwy najważniejszych miast pojezierzy i wskazuje te miasta na mapie Polski	krajobrazu pojezierzy na podstawie map tematycznych - rozdziela formy polodowcowe na podstawie zdjęć i schematów - opisuje na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie klimatyczne pojezierzy - opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pojezierzy - wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych w pasie pojezierzy oraz wskazuje je na mapie Polski - opisuje wybrane miasta pojezierzy	pojezierzy - wyjaśnia genezę mis jeziornych występujących w pasie pojezierzy - porównuje cechy klimatu Pojezierza Myśliborskiego z cechami klimatu Pojezierza Suwalskiego - ocenia walory krajobrazowe i przyrodnicze pojezierzy	krajobrazu w pasie pojezierzy - wykazuje wpływ rzeźby terenu na zróżnicowanie opadów atmosferycznych w pasie pojezierzy - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki pojezierzy - przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	gospodarczego pojezierzy
	Niziny Środkowopolskie	- wymienia nazwy krain geograficznych Nizin Środkowopolskich i wskazuje te krainy na mapie - wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych Nizin Środkowopolskich i wskazuje je na mapie - wymienia nazwy obszarów bagiennych i podmokłych Nizin Środkowopolskich i wskazuje je na mapie - wymienia nazwy największych miast Nizin Środkowopolskich i wskazuje te miasta na mapie - określa atrakcje turystyczne Nizin Środkowopolskich	- opisuje cechy krajobrazu Nizin Środkowopolskich na podstawie map tematycznych - opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej układ sieci rzecznej w Kotlinie Warszawskiej - opisuje, korzystając z map klimatycznych, zróżnicowanie klimatyczne Nizin Środkowopolskich - opisuje na podstawie map tematycznych rozmieszczenie surowców mineralnych Nizin Środkowopolskich - opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Nizin Środkowopolskich - omawia na podstawie map gospodarczej rozmieszczenie ośrodków i okręgów przemysłowych Nizin Środkowopolskich oraz charakteryzuje te ośrodki i okręgi przemysłowe - określa atrakcje turystyczne Nizin Środkowopolskich - opisuje wybrane miasta Nizin Środkowopolskich	- wyjaśnia różnice między krajobrazem młodoglacjalnym a staroglacjalnym - charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze Nizin Środkowopolskich - ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa Niziny Śląskiej	- opisuje na podstawie schematu warszawską nieckę arcyjską - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Nizin Środkowopolskich - przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Nizin Środkowopolskich

	Wyżyny Polskie	- wymienia nazwy krain geograficznych Wyżyn Polskich i wskazuje te krainy na mapie - rozpoznaje przykłady form krasowych na podstawie schematów i zdjęć - wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych Wyżyn Polskich i wskazuje je na mapie - wymienia nazwy najważniejszych miast Wyżyn Polskich i wskazuje te miasta na mapie - określa atrakcje turystyczne Wyżyn Polskich	- omawia zróżnicowanie klimatyczne Wyżyn Polskich na podstawie map klimatycznych - opisuje na podstawie map tematycznych oraz ilustracji cechy krajobrazu Wyżyn Polskich - opisuje proces powstawania gołoborzy - opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie surowców mineralnych na Wyżynach Polskich - omawia związki między wydobyciem surowców mineralnych a lokalizacją przemysłu na Wyżynach Polskich - omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej - opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Wyżyn Polskich - opisuje wybrane miasta Wyżyn Polskich	- charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze Wyżyn Polskich - wyjaśnia genezę rzeźby krasowej - opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na krajobraz Wyżyny Śląskiej - wyjaśnia genezę wąwozów i parowów - ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa Wyżyny Lubelskiej	- wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazu Wyżyn Polskich na podstawie map tematycznych - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Wyżyn Polskich - wykazuje negatywny wpływ koncentracji ludności i przemysłu na środowisko przyrodnicze - przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	- ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Wyżyn Polskich - proponuje sposoby zagospodarowania terenów zdegradowanych na skutek działalności gospodarczej człowieka
	Kotliny Podkarpackie	- wymienia nazwy krain geograficznych Kotlin Podkarpackich i wskazuje te krainy na mapie - wymienia nazwy kompleksów leśnych Kotlin Podkarpackich i wskazuje te kompleksy na mapie - omawia atrakcje turystyczne Kotlin Podkarpackich - wymienia nazwy najważniejszych miast Kotlin Podkarpackich i wskazuje te miasta na mapie	- opisuje cechy krajobrazu Kotlin Podkarpackich na podstawie map tematycznych - wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Kotlinach Podkarpackich i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej rejon ich występowania - opisuje na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Kotlin Podkarpackich - opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Kotlin Podkarpackich - omawia na podstawie map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa w Kotlinie Sandomierskiej	- wyjaśnia genezę Kotlin Podkarpackich - wyjaśnia rolę rzek w kształtowaniu krajobrazu Kotlin Podkarpackich	- opisuje uwarunkowania powstania złóż surowców mineralnych Kotlin Podkarpackich - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Kotlin Podkarpackich - przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Kotlin Podkarpackich
	Karpaty	wyróżnia Karpaty Zewnętrzne i	omawia położenie Beskidów	wyjaśnia budowę fliszową	wykazuje zależności między	ocenia możliwości rozwoju

		Wewnętrzne i wskazuje je na mapie Polski • opisuje atrakcje turystyczne Karpat Zewnętrznych • wykazuje konieczność tworzenia parków narodowych na terenie Karpat Wewnętrznych • wymienia nazwy najważniejszych miast Karpat Zewnętrznych oraz wskazuje te miasta na mapie ogólnogeograficznej • opisuje położenie Karpat Wewnętrznych na mapie Polski • uzasadnia atrakcyjność turystyczną Tatr i Pienin • wymienia nazwy ośrodków turystycznych Tatr i Pienin i wskazuje te ośrodki na mapie Polski	oraz Pogórza Karpackiego i wskazuje je na mapie Polski • opisuje krajobraz Karpat na podstawie map tematycznych • omawia na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Karpat Zewnętrznych • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat Zewnętrznych • opisuje funkcje wybranych miast Karpat Zewnętrznych • wymienia nazwy i rozpoznaje najważniejsze skały występujące w Tatrach i Pieninach • opisuje na podstawie ilustracji cechy polodowcowej rzeźby wysokogórskiej Tatr • charakteryzuje na podstawie schematu piętra klimatyczno-roślinne Tatr • opisuje formy rzeźby krasowej Tatr Zachodnich • opisuje formy rzeźby Pienin • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat • charakteryzuje wybrane ośrodki turystyczne • opisuje specyfikę folkloru Tatr i Obniżenia Orawsko-Podhalańskiego	Pogórza Karpackiego i Beskidów • ukazuje zróżnicowanie krajobrazu Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych • uzasadnia konieczność budowy sztucznych zbiorników na karpackich rzekach • porównuje budowę geologiczną Tatr Wysokich z budową geologiczną Tatr Zachodnich • porównuje krajobrazy Tatr Wysokich i Zachodnich • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Tatr Wysokich i Zachodnich • uzasadnia konieczność ochrony przyrody Tatr	przeszłością geologiczną, budową geologiczną a cechami rzeźby Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Beskidów oraz Pogórza Karpackiego • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Pogórza Karpackiego i Beskidów • ukazuje zależności między budową geologiczną a cechami rzeźby Tatr • wykazuje związki między cechami gospodarki Tatr a warunkami przyrodniczymi • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	gospodarczego Beskidów oraz Pogórza Karpackiego • ocenia możliwości rozwoju turystyki w Tatrach
	Sudety	• opisuje położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckie na podstawie mapy Polski • wskazuje na mapie Polski rejony eksploatacji surowców mineralnych w Sudetach i na Przedgórzu Sudeckim • opisuje zagrożenia środowiska przyrodniczego powstające w wyniku gospodarczej działalności człowieka • wymienia nazwy najważniejszych miast w Sudetach i wskazuje te miasta na mapie Polski	• opisuje na podstawie map tematycznych cechy krajobrazu Sudetów • analizuje mapę klimatyczną i na jej podstawie wymienia cechy klimatu Sudetów i Przedgórze Sudeckie • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Sudetów • charakteryzuje warunki rozwoju rolnictwa Przedgórze Sudeckie • charakteryzuje funkcje miast Sudetów i Przedgórze	• wyjaśnia genezę rzeźby zrębowej Sudetów • przedstawia rozwój i cechy rzeźby Gór Stołowych i Karkonoszy • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Sudetów	• omawia przeszłość geologiczną Sudetów • wykazuje zróżnicowanie budowy geologicznej Sudetów • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Sudetów i Przedgórze Sudeckie • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem	• ocenia możliwości rozwoju Sudetów i Przedgórze Sudeckie

		• opisuje atrakcje turystyczne Sudetów i Przedgórze Sudeckiego	Sudeckiego		jego walorów kulturowych • proponuje trasę wycieczki w góry i uzasadnia swój wybór	
	Mój region – moja mała ojczyzna	• charakteryzuje na podstawie map położenie jego regionu zamieszkania w Polsce • odczytuje dane statystyczne dotyczące zagadnień społecznych i gospodarczych jego regionu • opisuje atrakcje turystyczne regionu, w którym mieszka	• opisuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze regionu, w którym mieszka • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki swojego regionu • opisuje rozmieszczenie ludności w regionie • omawia tradycje regionu, w którym mieszka	• wykazuje zależności między środowiskiem a różnorodnymi formami działalności człowieka w regionie zamieszkania • wyjaśnia znaczenie gospodarcze swojego regionu zamieszkania • sporządza folder informacyjny o swoim regionie	• ocenia warunki i możliwości produkcji rolnej i przemysłowej w swoim regionie • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych, tematycznych i ogólnogeograficznych oraz własnych obserwacji terenowych wycieczkę wzdłuż wybranej trasy we własnym regionie, uwzględniając walory przyrodnicze i kulturowe • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	• wykazuje indywidualne cechy regionu, w którym mieszka

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ OTRZYMUJE UCZEŃ, KTÓRY NIE SPEŁNIA WYMAGAŃ NA STOPIEŃ DOPUSZCZAJĄCY.